

Förebyggande åtgärder

Det händer att rovdjur skadar eller dödar tamdjur, oftast får. Det finns förebyggande åtgärder, både akuta och permanenta, mot angrepp på tamdjur. Om ett angrepp redan inträffat rekommenderas till exempel elnät eller lapptyg (mot varg). Den effektivaste permanenta åtgärden är rovdjursavvisande stängsel. Ett sådant stängsel är ett 5-trådigt elstängsel alternativt vanligt farnät som är kompletterat med en eller två eltrådar. Mänsklig närvaro är sannolikt en av de mest effektiva förebyggande åtgärderna som finns men den är också mycket tidskrävande. Det finns dock ingen åtgärd som är effektiv på alla platser och i alla situationer, ofta är det bra med en kombination av olika åtgärder. Kontakta Länsstyrelsen eller Viltskadecenter för rådgivning.

Skador orsakade av rovdjur

Alla skador som misstänks vara orsakade av stora rovdjur bör anmälas till Länsstyrelsen och besiktigas av vår personal. En förutsättning för att kunna få ersättning är att skadan har besiktigats. Tänk på att anmäla så snart skadan upptäckts, sommartid förändras förutsättningarna snabbt när det gäller att ta reda på orsaken till skadorna. För att underlätta arbetet för besiktningsmännen låt de döda tamdjuren ligga kvar på fyndplatsen, information kan gå förlorad om djuren flyttas. Täck över djuren med en presenning. Besiktningsmannen har goda kunskaper i att bedöma skador och kan ge råd om akutåtgärder eller hjälpa dig med ansökan om ersättning för skadade eller dödade djur. Besiktningen är alltid kostnadsfri. På viltskadecenter.se finns mer information och rekommendationer till dig som har drabbats av rovdjursangrepp.

Rapportera och se var rovdjuren finns

Länsstyrelsen tar gärna emot allmänhetens rapporter om rovdjur. På så vis kan du bidra till att skapa en bra bild av rovdjursförekomsten i länet och genom rapporterna kan Länsstyrelsen rikta inventeringsinsatserna till rätt områden. Du kan rapportera dina observationer på skandobs.se eller kontakta Länsstyrelsens personal, se nedan. Tänk på att rapportera så snart som möjligt efter att en observation har gjorts.

I skandobs.se kan du se vad andra har rapporterat och även vilka observationer som kunnat följas upp av Länsstyrelsen. Även om alla rapporter inte följs upp är de viktiga för Länsstyrelsens inventeringsarbete. [Rovbase.se](http://rovbase.se) är Länsstyrelsernas förvaltningsverktyg bland annat vid inventering. Allmänheten har möjlighet att söka bland registrerade observationer som har kvalitetssäkrats.

Kontakta oss

Sebastian Olofsson	010-223 42 83, 010-223 41 80
Johan Varenius	010-223 42 85
Länsstyrelsen	010-223 40 00

Viltskadecenter

Skandobs

Rovbase

Ytterligare information

Länsstyrelsen Södermanlands län
Telefon: 010-223 40 00
www.lansstyrelsen.se/sodermanland

LÄNSSTYRELSEN
Södermanlands län

Produktion: Länsstyrelsen i Jönköpings län, 2016. Foto: Lars Petersson.

Stora rovdjur i södra Sverige

Varg *Canis lupus*

Vargen är det största av alla vilda hunddjur och arten är spridd främst över Sveriges mellersta delar. Vargen är högbent med rak rygglinje. Den har ett kraftigt huvud och stora tassar. Mankhöjden är upp till 90 cm och vikten 30-55 kg. Färgen hos vargar är grå med gulaktiga färgskiftningar, ofta med mörkare stickelhår på ryggen och ljusare buk. Ansiktet har varierande teckning och det mest karaktäristiska draget är vita kinder.

Vargarna lever normalt i familjegrupper med ett föräldrapar och deras valpar. Ett vargrevir i Skandinavien uppgår till cirka 10 kvadratmil. Lyan är ofta enkel, ett hål grävt i en sandbacke eller i en bergsskrev. De flesta valparna lämnar flocken vid ett års ålder, men vissa stannar kvar längre. Vargar som lämnar flocken kan vandra långt, bland annat till södra Sverige.

Vargar jagar oftast tillsammans i flock. För vargarna i den centrala delen av Skandinavien är älg och rådjur de viktigaste bytesdjuren och en familjegrupp dödar ungefär 120 älgar årligen. För de vargar som finns i södra Sverige utgör troligen rådjur och hjort en större andel av födan.

Framtass 9-11 cm

Baktass 9-10 cm

Lodjur *Lynx lynx*

Lodjuret är det enda vilda kattdjuret i Skandinavien. Ett typiskt drag är öronens svarta tofsar, kindsägget, en kort svans som är svart i ytterändan och långa ben. Pälsen är röd eller gråbrun med mörkare fläckar. Under vintern blir pälsen ljusare. Lodjuret har stora tassar och spåren kan förväxlas med både järv- och vargspår, men också arter som skogshare. Lodjuret trivs i fjällmiljö, i otillgängliga och kuperade skogsmiljöer, men även i småbrutet landskap i södra Sverige.

Lodjurets hemområden är stora (honor 3-5 kvadratmil och hannar 6-10 kvadratmil). Lodjuren lever i allmänhet ensamma, förutom när honorna har ungar. Parningstiden infaller i början av mars. Ungarna, 2-3 per kull, föds i månadsskiftet maj/juni på en skyddad plats, som kan vara en bergsskrev eller i tät ungskog. Ungarna utvecklas i likhet med vanliga kattungar ganska långsamt och de diar ännu i december. Ungarna lämnar modern normalt vid parningstiden i mars. Det första levnadsåret är riskfyllt och dödligheten är stor.

Lodjuret äter främst rådjur, dovhjort och skogshöns, men de kan även ta räv och vildsvinskultingar. Lodjurets jakt är typiskt för kattdjur. Den smyger på sitt byte och gör en explosiv attack från nära håll. Misslyckas denna förföljer lodjuret inte bytet någon lång sträcka.

Framtass 7-10 cm

Baktass 7-9 cm

Kungsörn *Aquila chrysaetos*

Kungsörnen är vår näst största rovfågel, endast havsörnen är större. Gamla örnar har en mörk fjäderdräkt, medan yngre örnar har vita fält i vingarna och en vit stjärt med brett, svart ändband. Gemensamt för alla åldrar är gula eller ljus rödbruna nackfjädrar. Kungsörnen blir mellan 190-225 cm i vingspann, 90 cm i kroppsstorlek och väger 3-6 kg.

Kungsörnen bygger sina bon i gamla och grova träd. Parnings-tiden när de spelflyger, sker i februari-mars. De får i regel 1-2 ungar. Dödligheten hos ungfåglar är normalt hög, vilket bland annat kan förklaras av att unga fåglar har sämre jaktframgång jämfört med äldre fåglar. Kungsörnen kan bli riktigt gammal; den äldsta frilevande i Sverige blev minst 32 år gammal.

Kungsörnen är opportunistisk i sitt födoval, dvs. den tar sådana byten som är lättast att komma åt. I södra Sverige utgör vildkaniner, änder, gäss, fälthare och fasan de viktigaste bytena. Kungsörnar har visat sig ta trana och grågås samt förvånansvärt många mårdar. Kungsörn kan även döda stora djur som räv, hundar, lamm och rådjurskid.

Björn och järv

I Sverige finns ytterligare två stora rovdjursarter - björn och järv. Björnen är relativt koncentrerad till mellersta och norra Sveriges inland. Järven är fåtalig och främst spridd i fjälltrakterna. Sedan början av 2000-talet har järven börjat sprida sig och i dag förekommer järv regelbundet i Gävleborg och Värmlands län. Läs mer om björn och järv på naturvardsverket.se